

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพแวดล้อม สังคมกลุ่มเพื่อน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษา โดยจัดลำดับ ดังนี้

1. ความหมายและลักษณะของวัยรุ่น
2. ความหมายและความสำคัญของสภาพแวดล้อม
3. การศึกษากับสิ่งแวดล้อม
4. การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา
5. สภาพแวดล้อม สังคมกลุ่มเพื่อน
6. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและลักษณะของวัยรุ่น

“วัยรุ่น” ภาษาอังกฤษตรงกับคำว่า “Adolescence” หมายถึง เจริญเติบโตทั้ง 4 ด้านพร้อมกัน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542, หน้า 1062) อธิบายความหมายของวัยรุ่นว่า เป็นวัยที่มีอายุโดยประมาณตั้งแต่ 13-19 ปี

จตุพร ลิ้มมันจริง (2549, 1-7) กล่าวว่า คำว่า “วัยรุ่น” ตรงกับคำว่า “Adolescence” ในภาษาอังกฤษซึ่งมีความหมายว่า “เจริญเติบโต” ทั้ง 4 ด้านไปพร้อมกัน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และด้านสติปัญญา

ลักษณะของวัยรุ่นอาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์
ความคิดเห็น และความสนใจ
2. เป็นวัยแห่งการเสริมสร้าง เด็กจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทาง
ร่างกาย เช่น ในด้านความสูงและน้ำหนัก
3. เป็นวัยที่ต้องการความอิสระ ต้องการพึ่งตนเองและมีแนวความคิดต่อต้าน
ผู้ใหญ่ บางครั้งถึงกับมีการโต้เถียงกันรุนแรง
4. เป็นวัยที่ต้องการแสวงหาความรู้ อยากรู้อยากเห็นจะทดลองทำในสิ่งแปลก ๆ
ใหม่ ๆ ที่ตนยังไม่เคยทำ
5. ต้องการปรัชญาชีวิตและแนวทางชีวิตของตน
6. เป็นวัยที่ต้องเผชิญปัญหามาก เพราะเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่ง เป็นวัยแห่ง
ความยุ่งยาก สับสน การปรับตัว

การแบ่งระยะของวัยรุ่น อาจแบ่งได้ดังนี้

1. ระยะแตกเนื้อหนุ่มสาว (อายุ 12-14 ปี)
2. ระยะเด็กวัยรุ่นตอนต้น (อายุ 13-15 ปี)
3. ระยะเด็กวัยรุ่นตอนปลาย (อายุ 15-20 ปี)

(ประสาร ทิพย์ธารา, 2521: 1-2)

จากความหมาย ลักษณะ และการแบ่งระยะของวัยรุ่นที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น
พอสรุปได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ที่มี
ความเจริญเติบโต ทั้งด้านร่างกาย และด้านจิตใจ เป็นวัยของการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้าง
ต้องการความเป็นอิสระ และแสวงหาความรู้

ปัญหาของวัยรุ่นและการป้องกันแก้ไข

สาเหตุที่เป็นปัญหาของเด็กวัยรุ่นที่สำคัญหลัก ๆ ดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับวินัยในชั้นเรียน

ปัญหาที่ครูมักจะพบอยู่ในโรงเรียนเสมอก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับการกระทำผิดวินัยในชั้นเรียน ครูหลายคนมีความรู้สึกท้อแท้ เบื่อหน่าย ที่จะต้องมาควบคุมเด็กชายตัวโต ๆ จำนวนมาก มีอยู่บ่อยครั้งที่ครูจะส่งเด็กในปกครองไปยังห้องครูใหญ่หรือห้องครูฝ่ายปกครอง เพื่อให้พิจารณาความประพฤติ แต่มีครูจำนวนหนึ่งที่รู้สึกว่าเขาสามารถควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ในชั้นเรียนได้ทุกกรณีโดยใช้วิธีการชู หรือการให้งานนอกชั้น หรือโดยใช้กำลังกาย หรืออาจโดยปฏิบัติตัวเสมือนนายของเด็กในวันแรกที่เข้าสอน ครูหลายคนอาจจะใช้วิธีการควบคุมเด็กด้วยการเปลี่ยนที่นั่งเด็ก หรือย้ายเขาไปเรียนยังห้องเรียนอื่น หรืออาจโดยวิธีการใช้อำนาจต่าง ๆ ที่มีอยู่เป็นเครื่องขู่บังคับ วิธีการต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนี้ ดูเหมือนกับว่าครูนั้นเป็นตำรวจ ส่วนเด็กเป็นเสมือนผู้ร้าย หรืออาจเปรียบเทียบได้กับการคุมขังนักโทษในสถานราชทัณฑ์นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันครูส่วนใหญ่พยายามที่จะอบรมเด็กด้วยหลักจิตวิทยามากขึ้น ครูพยายามที่จะอาศัยพื้นฐานในเรื่องกระบวนการปรับตัวมาช่วยในการแก้ปัญหา ครูส่วนใหญ่ได้ยอมรับว่า โดยธรรมชาติแล้วนักเรียนไม่ได้เป็นคนเลว แต่พฤติกรรมที่แสดงออกในแนวทางที่สังคมไม่ยอมรับนั้น มีสาเหตุมาจากอิทธิพลของสังคมสิ่งแวดล้อม และแรงผลักดันต่าง ๆ จากภายในตัวเด็กเอง

เมื่อไรก็ตามที่นักเรียนประพฤติผิด ครูที่มีหลักจิตวิทยาก็มักจะตั้งคำถามในใจตนเองว่า นักเรียนได้ อะไรจากพฤติกรรมเช่นนั้น นักเรียนทำเช่นนั้นเพื่อต้องการสนองความต้องการพื้นฐานในเรื่องใด ครูจะต้องยอมรับความว่า ล้วนมีสาเหตุอยู่เบื้องหลังของพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกเสมอ

นั่นก็คือ ถ้าหากนักเรียนมาโรงเรียนสาย ครูก็ควรพยายามที่จะหาเหตุผลว่า เป็นเพราะเหตุใด บางครั้งอาจเป็นเพราะนาฬิกาปลุกเขาเสีย หรืออาจมาสายเพราะแม่ป่วย หรือต้องช่วยงานที่บ้าน หรือการที่เด็กคุยกระซิบกระซาบกันในขณะเรียนนั้นก็จะต้องมีสาเหตุเช่นเดียวกัน เช่นอาจเป็นเพราะว่า เนื้อหาวิชาที่ครูสอนนั้นง่ายเกินไปหรือยากเกินไป

หรืออาจเป็นเพราะเบื่อหน่ายบทเรียน เนื่องจากวิธีการสอนของครูไม่เข้าใจ หรือเขาอาจกระซิบกระซาบกันเพื่อค้นหาคำตอบที่เขาสงสัย หรืออาจเนื่องมาจากสาเหตุอื่น ๆ ก็ได้

การแก้ปัญหาทางวินัยในชั้นเรียน ครูจะต้องรู้ถึงสาเหตุและต้องแก้ที่สาเหตุนั้น ๆ การแก้ปัญหาด้วยวิธีขู่หรือทำโทษ อาจทำให้เด็กที่คุยกัมนั้นเจ็บตบ แต่การแก้ไขปัญหาโดยวิธีนี้ย่อมไม่ทำให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างถาวรตลอดไป เมื่อใดที่ครูหยุดขู่ตะคอก หรือหยุดทำโทษ พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนานั้นก็มีแนวโน้มที่จะปรากฏขึ้นอีก

การกระทำผิดวินัยที่มักพบในชั้นเรียน

การลักขโมย

การที่เด็กหรือวัยรุ่นชอบขโมยสิ่งของผู้อื่น ย่อมมีแรงจูงใจหรือสาเหตุอยู่เบื้องหลังเสมอ เขาอาจขโมยเพราะเขาหิว หรือต้องการเสื้อผ้า หรือเพราะต้องการเงินซื้อสิ่งที่เขาต้องการเพื่อให้เพื่อน ๆ ยอมรับ หรือเขาอาจขโมยเพราะต้องการแก้แค้นเพื่อน ๆ หรือครู หรือขโมยเพื่อระบายความรู้สึกมกนทางลบที่มีต่อบิตามารดาของเขา

ครูจะอย่างไร เมื่อเด็กกระทำผิดด้วยการลักขโมย กรณีเช่นนี้ สิ่งแรกสุดที่ควรคำนึงถึงก็คือแรงจูงใจของเด็กว่าเขากระทำเช่นนั้นเพราะอะไร ถ้าหากเขาขโมยเพราะต้องการเงินซื้อสิ่งของต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มสังคม ครูก็น่าจะช่วยให้เขาได้รับการยอมรับด้วยวิธีอื่น ถ้านักเรียนขโมยเพราะต้องการระบายความรู้สึกที่ไม่ดีต่อครู ครูก็น่าจะต้องให้ความรักความสนใจและสนองตอบให้เขาได้รับความพอใจมากขึ้น หรือเปิดโอกาสให้เขาได้ระบายอารมณ์ด้วยการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ หรือ กีฬา ถ้าพิจารณาในแง่สุขภาพจิตแล้ว นับว่าไม่เป็นการฉลาดเลยที่ครูจะไปคาดคั้นให้เด็กที่ขโมยยอมรับสารภาพเพื่อจะทำโทษเขา เพราะการกระทำเช่นนั้นมิใช่การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ แต่กลับจะเป็นการซ้ำเติมให้สาเหตุของการกระทำผิดนั้น ๆ ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นอันจะเป็นเหตุให้เขากระทำผิดซ้ำ ๆ อีก

การทุจริต หรือการโกง

การทุจริตในการสอบหรือการโกงครูด้วยการคัดลอกการบ้าน เป็นปัญหาที่มักพบเสมอในชั้นเรียน อย่างไรก็ตาม การทุจริตหรือการโกงนี้อาจเป็นพฤติกรรมที่เด็กกระทำ

กับครูคนใดคนหนึ่งแต่ไม่กระทำกับครูอีกคนหนึ่ง การทุจริตหรือการ โกงมีสาเหตุหลาย ประการสาเหตุที่เป็นไปได้ ได้แก่

1. ครูให้งานที่ยากเกินไป สำหรับเขา
2. ครูได้กำหนดรางวัลหรือคะแนนในงานนั้น ๆ ไว้มากเกินไป
3. นักเรียนอาจมีความงำรู้สึกไม่พอเพียง หรือไม่อบอุ่นมั่นคงในสถานการณ์ การเรียนนั้น ๆ

ปกติเด็กที่ทุจริตหรือ โกง มักจะได้รับแรงกดดันจากสิ่งแวดล้อมหรือสังคม เช่น บิดามารดาที่ตั้งความหวังเกี่ยวกับลูกไว้ในระดับสูงมาก เด็กก็จะต้องพยายามหลีกเลี่ยง ความล้มเหลวต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่พอใจของบิดามารดา หรือครูที่สอน โดยเน้นในเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาก ก็จะเป็นแรงผลักดันให้เด็กทุจริตในการเรียนหรือการสอบ ฉะนั้น ทางที่ดีครูต้องลดความสำคัญของคะแนนหรือเกรดลง ครูจะต้องเน้นในเรื่อง วิธีการเรียนที่จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่เพียงพอและอบอุ่นมั่นคง ไม่ให้บรรยากาศใน การเรียนเต็มไปด้วยความวิตกกังวล งานที่ครูให้ก็ควรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิตประจำวัน หรือในสถานการณ์บางอย่าง ครูอาจแก่นิสัยการทุจริตหรือการ โกงนี้ได้ ด้วยระบบของเกียรติและศักดิ์ศรี เช่น ให้เด็กมีความรับผิดชอบต่องานสหกรณ์ของ โรงเรียน เขาจะต้องได้รับการตรวจสอบจากสมาชิกสหกรณ์ซึ่งก็คือเพื่อน ๆ ของเขา ระบบงานที่เขาจะต้องคำนึงถึงเกียรติและศักดิ์ศรีมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวเช่นนี้ จะช่วย ลดการทุจริตหรือการ โกงลงได้

การหนีโรงเรียน

นักเรียนที่ไม่ค่อยเข้าชั้นเรียนและใช้เวลาในการเรียนไปประกอบกิจกรรมอย่างอื่นนี้ เราเรียกว่าเด็กหนีโรงเรียน เขาอาจหนีโรงเรียนไปตกปลา ไปชมภาพยนตร์ ไปชมละครสัตว์ ไปเที่ยวหรือมั่วสุมในกิจกรรมบางอย่างอยู่กับเพื่อน ๆ บางท่านให้ข้อสังเกตว่าที่นักเรียน ชอบหนี โรงเรียนไปประกอบกิจกรรมอย่างอื่นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากกิจกรรมนอกโรงเรียน น่าสนใจหรือทำหายเด็กมากกว่ากิจกรรมใน โรงเรียน ซึ่งหากกิจกรรมในโรงเรียนน่าสนใจ พอ ๆ กับสิ่งยั่วจากภายนอกแล้วก็เชื่อได้ว่าเขาไม่หนีโรงเรียนแน่ ครูที่สอนคณิตศาสตร์ อาจเจอปัญหาเด็กหนีเรียนอยู่บ่อย ๆ แต่ครูที่สอนบาสเกตบอลอาจไม่ค่อยเจอปัญหาเช่นนี้นัก ฉะนั้นครูจึงควรต้องพิจารณาว่า การเถลไถลหรือการหนีเรียนของเด็กนั้น เนื่องมาจาก

ความผิดพลาดหรือความบกพร่องของโรงเรียนในเรื่องใด ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง โปรแกรมการเรียน ในโรงเรียนอย่างไร จึงจะช่วยให้เด็กอยากจะเรียนหรือที่จะยุติ พฤติกรรมการหนีโรงเรียนของเด็กได้

การแก้พฤติกรรมหนีโรงเรียนนี้ เป็นเรื่องสำคัญที่กล่าวถึงกันมากในโรงเรียน ครูท่านหนึ่งเล่าว่ามีเด็กนักเรียนอยู่คนหนึ่ง ชอบหนีโรงเรียนเป็นประจำ แต่ต่อมาพฤติกรรม เช่นนี้หายไป และเขากลับชอบมาโรงเรียนเป็นที่สุด ทั้งนี้ก็เพราะว่า เขาได้รับเลือกเป็น กรรมการผู้หนึ่งของชมรมบำเพ็ญประโยชน์ หน้าที่ของเขาก็คือ เลขานุการชมรม ซึ่งจะต้อง แจ่มแจ้งให้กรรมการทุกคนของชมรมเข้าประชุม และแจ้งความก้าวหน้าต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก ของชมรมทราบ การหนีโรงเรียนของเด็กคนนี้อย่างแรก ๆ ก็หายไปเฉพาะในวันที่ไม่ การประชุมแต่ต่อมาเขาก็ไม่เกล็ดลอดอีก ตรงข้ามกลับสนใจมาโรงเรียนทุกวัน การ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กผู้นี้ อาจให้เหตุผลได้ว่า เป็นเพราะเขาได้มีโอกาสเป็น สมาชิกที่มีความสำคัญของกลุ่มได้รับการยอมรับจากกลุ่ม และรู้สึกว่าคุณค่าขึ้นนั่นเอง

การชอบโอ้อวด (Show-off) ในชั้นเรียน

เด็กบางคนชอบแสดงออกเพื่อโอ้อวดเพื่อน ๆ มากเกินไป พฤติกรรมเช่นนี้ย่อม ก่อให้เกิดปัญหาทางวินัยในชั้นเรียน เกิดปัญหาในการควบคุมชั้นเรียน และมีผลต่อ ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนของครู

การชอบแสดงโอ้อวดของเด็กนักเรียน อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลาย ๆ อย่าง เช่น ขาดความเอาใจใส่หรือขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว มีความรู้สึกไม่ปลอดภัย และมั่นคงในชีวิต ต้องการปกปิดความรู้สึกที่มีปมด้อยของตน ต้องการการยอมรับฐานะ ทางสังคม ฯลฯ พฤติกรรมโดยทั่ว ๆ ไปของเขาก็คือ ชอบอาสาสมัครที่จะอธิบายในทุก ๆ เรื่อง แม้ว่าตนเองจะไม่ค่อยทราบเรื่องนั้น ๆ ก็ตาม มีความอดทนต่อการฟังผู้อื่นน้อยมาก ชอบพูดสอดในขณะที่ยังคนอื่นกำลังพูดหรือสนทนา ต้องการเป็นจุดเด่น ชอบฝ่าฝืน ขัดขืน เมื่อถูกห้าม คิดว่าความคิดของตนเองถูกต้องเสมอ มักออกท่าทางมีเยกไม้มั่นในขณะพูด และมีอารมณ์รุนแรงก้าวร้าว

วิธีการแก้ไขพฤติกรรมเช่นนี้ ครูอาจทำได้โดยพยายามค้นหาจุดเด่นของเขา และ ยกย่องชมเชยในสิ่งที่ดีเด่นนั้น ให้โอกาสเขาได้รับความสำเร็จจากการทำงานร่วมกับกลุ่ม ให้เขารู้จักเป็นผู้ตามที่ดี และช่วยส่งเสริมให้เขาได้รับความสำเร็จจากการทำงานร่วมกับ

กลุ่ม ให้เขารู้จักเป็นผู้ตามที่ดี และช่วยส่งเสริมให้เขาได้รับการยอมรับฐานะทางสังคมของเขา

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ชอบแสดงโอ้อวดของเด็ก ผู้เขียนจะขอยกเอากรณีตัวอย่างเรื่องหนึ่งซึ่งครูพยายามแก้ไขด้วยการให้การยอมรับ และให้เขาเกิดความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญมาให้อ่านได้พิจารณาดังต่อไปนี้

บุญมาก เป็นครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง วันแรกที่เข้าสอน ครูบุญมาก ก็ถือบัญชีเรียกชื่อเข้าไป และเรียกชื่อนักเรียนตามบัญชีเรียกชื่อนั้นทีละคน การเรียกชื่อดี คำเนินไปด้วยดี จนกระทั่งถึงชื่อของ “นายสุชิน” ก็ปรากฏว่าเจ้าของชื่อนั้นยกมือโปกไปมา พร้อมกับตะโกนดัง ๆ ว่า “ผมอยู่ที่นี่ อยู่ที่นี่ครับ อยู่ที่นี่.....” นักเรียนคนอื่นในชั้นนั้นเริ่มส่งเสียงหัวเราะบรรยากาศในชั้นเรียนเริ่มปั่นป่วนไปชั่วขณะ แต่หลังจากนั้นก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้น วันต่อมาเมื่อครูบุญมากเข้าสอนเขาได้เรียกชื่อนักเรียนเหมือนอย่างเคย เหตุการณ์เช่นที่เคยเกิดเมื่อวันแรกก็เกิดขึ้นอีก สุชินตะโกนขานชื่อเสียงดังลั่น เสียงของเขาดังไปจนกระทั่งถึงห้องข้างเคียง ครูบุญมากรู้สึกกังวลใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่เขาก็ไม่แสดงออกนอกหน้า เขาได้เรียกสุชินไปพบที่ห้องพักครู และขอร้องให้สุชินมาคุยกับเขา ในเช้าวันรุ่งขึ้น สุชินส่งเสริมดังลั่นว่า ถ้าเขามาพบครู เพื่อนคนอื่น ๆ ก็ต้องมาพบครู เช่นเดียวกับเขาด้วย แต่อย่างไรก็ตาม สุชินก็ยอมรับข้อเสนอของครูที่จะมาพบครูในวันต่อมา

เมื่อสุชินเข้ามาพบครูบุญมาก ประโยคแรกที่เขาเอ่ยขึ้นก็คือ คุณครูรู้ไหมว่าผมเป็นคนเลว ผมเคยทำให้ครูหลายท่านต้องขอย้ายตัวเองไปจากโรงเรียนนี้เมื่อปีที่แล้ว (ครูบุญมากพยักหน้าแต่ไม่ออกความเห็น) สุชินพูดต่อไปว่า คุณครูทราบไหมว่าผมเสียงดังมาก ครูบุญมากตอบว่า ครูไม่สนใจในเรื่องนั้นเลย เธออาจทำงานในโรงงานเครื่องจักร ซึ่งต้องพูดเสียงดังจนเคยชินก็ได้ สุชินกล่าวกับครูต่อไปว่า คุณครูทราบไหมว่า ผมสามารถพูดเพราะ ๆ ได้ด้วยเหมือนกัน ถ้าผมต้องการจะพูด ครูบุญมากไม่ออกความเห็นโดยตรง แต่ก็ได้กล่าวด้วยคำพูดที่นุ่มนวลว่า ครูไม่ได้สนใจในเรื่องการพูดเสียงดังของเธอแต่อย่างไรเลย แต่ครูต้องการที่จะให้ความรู้และช่วยเธอเตรียมตัวเพื่อวางแผนทางอาชีพในอนาคต หรือช่วยเธอในปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะมา ครูบุญมากได้ขอร้องให้สุชินช่วยจัดการทำแผนผังที่นั่งของนักเรียนในชั้นนั้นให้ และสุชินก็ยินดีทำตามที่ครูบุญมากขอร้อง

วันต่อมา สุชินได้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเช็คชื่อของเพื่อนร่วมชั้น พฤติกรรมของเขาได้เปลี่ยนไปอย่างตรงข้าม ครูบุญมากราบงานอาจารย์ใหญ่ว่า ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา สุชินไม่มีเสียงดังอีก และกลายเป็นเด็กที่ให้ความร่วมมือที่ดีมากผู้หนึ่ง

หลักการรักษาวินัยในชั้นเรียน

ครูจะต้องยอมรับความจริงว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ของวัยรุ่นอาจเกิดขึ้นจากสาเหตุต่าง ๆ หลายประการ อาจเนื่องมาจากความต้องการหรือแรงกดดันทางสังคมที่มีต่อเขา ครูอาจเปลี่ยนทิศทางพฤติกรรมของเด็กได้โดยการจัดสภาพแวดล้อม หรือสภาพทางสังคมในชั้นเรียนขึ้นใหม่ หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใหม่ให้เหมาะสมกับเด็ก การกระทำเช่นนี้อาจช่วยให้วัยรุ่นพัฒนาไปในทางที่ดีได้

หลัก 7 ประการต่อไปนี้ เป็นหลักการอย่างกว้าง ๆ ที่ครูจะสามารถประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมและสร้างวินัยที่ดีให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน

(1) การชม การสรรเสริญ และการยอมรับทางสังคมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมให้เด็กทำความดีมากกว่าการตำหนิหรือการทำโทษ

(2) ไม่เป็นการฉลาดเลยที่เมื่อมีเด็กคนใดคนหนึ่งในชั้นเรียนนั้น ๆ กระทำผิดแล้วครูก็ทำโทษทั้งห้องเรียน

(3) การพูดกระทบกระแทก ถากถาง หรือเย้ยหยัน เป็นสิ่งที่ครูไม่ควรนำมาใช้ เพราะนักเรียนที่มีความรู้สึกไว จะรู้สึกเสียดแทงและเจ็บปวดจากคำพูดเหล่านั้น

(4) ครูจะต้องไม่ดูหมิ่นดูแคลนแนวความคิด หรือเจตนาดีของนักเรียนที่กระทำความคิด แต่ครูจะต้องยอมรับแนวคิดที่เป็นจุดสนใจของเขา

(5) ถ้าเป็นไปได้ กฎหรือระเบียบต่าง ๆ ควรจะกำหนดขึ้นโดยนักเรียน หรือนักเรียนกับครูร่วมกันคิดขึ้น

(6) ระเบียบวินัยต่าง ๆ นั้นเป็นสิ่งที่รักษาไว้ได้ยากยิ่ง เว้นเสียแต่นักเรียนจะรู้สึกว่าการกระทำที่เขาทำนั้นมีค่าจริง ๆ

(7) เมื่อไรก็ตามที่มีปัญหาทางวินัยเกิดขึ้น ครูจะต้องถามตนเองว่า การสอนนั้นมีเนื้อหาวิชาตรงไหนที่ผิด หรือครูใช้วิธีสอนบกพร่องตรงไหน

ปัญหายาเสพติดให้โทษ

ปัญหายาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นในประเทศไทย เป็นปัญหาใหม่ที่ระบาคขึ้นอย่างรุนแรงมาก แต่เดิมนักและวัยรุ่นไทยอยู่ในกรอบของธรรมเนียมประเพณี ซึ่งห้ามการดื่มเหล้า สูบบุหรี่ หรือยาเสพติดต่าง ๆ จะมีเด็กเกรงที่เทียวแอบสูบบุหรี่และดื่มเหล้าบ้าง ก็เป็นส่วนน้อยในหมู่เด็กโต เมื่อเด็กได้เจริญเต็มที่แล้ว การสูบบุหรี่และดื่มเหล้าเป็นครั้งคราวก็กระทำได้โดยไม่ถือเป็นความผิด นายแพทย์ประยูร นรการผดุง ได้รายงานคนไข้ที่ไปขอรับการรักษาที่โรงพยาบาลรัฐญารักษ์ พบว่า การเริ่มใช้ฝิ่นหรือเฮโรอีนของผู้ป่วยเมื่อเฉลี่ยจะอายุประมาณ 30 ปี สำหรับประชากรที่ติดยาเสพติดในปัจจุบันทุกกลุ่มที่มีผู้ศึกษา มีแนวโน้มที่จะเริ่มลองยาเมื่ออายุระหว่าง 15-20 ปี จึงกล่าวได้ว่า วัยรุ่นเป็นประชากรกลุ่มใหม่ที่เป็นเป้าของการระบาค (จรัส สุวรรณเวลา, จิตร สิริธอมร และวิชัย โปษยะจินดา, 2541)

จากการประมาณการของผู้ศึกษายาเสพติดในประเทศไทย พบว่า ในปัจจุบันนี้มีผู้ติดยาเสพติดมากกว่า 6 แสนคน ในจำนวนนี้เป็นเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 16-24 ปีถึงร้อยละ 60-70 จากสถิติผู้ขอรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขเมื่อปี พ.ศ. 2515 ปรากฏว่า กลุ่มอายุที่สูงสุดกลับเป็นกลุ่มอายุไม่เกิน 24 ปี ซึ่งมีถึงร้อยละ 48 ของผู้เข้ารักษาทั้งหมด ส่วนใหญ่ของผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุดังกล่าวนี้มีทั้งนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ และผู้ที่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเพราะยาเสพติดเป็นเหตุ (สิทธิ เสวตศิลา, 2541)

การที่มีผู้ติดยาเสพติดจำนวนมากเช่นนี้ ย่อมมีผลให้สังคมต้องสูญเสียเงินจำนวนมหาศาลโดยเปล่าประโยชน์ จำนวนเงินดังกล่าวนี้จะเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เพราะมีผู้ที่ติดยาเสพติดเพิ่มจำนวนขึ้น และราคายาเสพติดก็แพงขึ้นตลอดเวลา นอกจากนี้ผู้ที่ติดยาเสพติดมักเป็นผู้มีจิตใจอ่อนแอ เมื่อไม่มีเงินซื้อยาเสพติดก็จะหันไปประกอบอาชญากรรมต่าง ๆ ขึ้น ฉะนั้นจึงไม่น่าสงสัยเลยว่า เพราะเหตุใดปัญหาเสพติดจึงเป็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่ของสังคม

ความหมายและความสำคัญของสภาพแวดล้อม

จากความหมายและความสำคัญของสภาพแวดล้อม นักวิชาการหลายท่านให้นิยามความหมายอย่างหลากหลาย กรมสามัญศึกษา (2541, หน้า 48) ให้ความหมายบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง การรับรู้หรือความรู้สึกที่สมาชิกในโรงเรียนมีต่อโรงเรียน และอาจรวมถึงความรู้สึกที่พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนมีต่อโรงเรียนด้วย ถ้ามีสภาพแวดล้อมที่ดีก็จะทำให้เกิดความรู้สึกพอใจ อบอุ่นใจ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และภาคภูมิใจ ที่ได้เป็นสมาชิก ถ้าสภาพแวดล้อมไม่ดีก็จะทำให้เกิดความรู้สึกขาดความผูกพันต่อโรงเรียนขาดความรู้สึกการเป็นเจ้าของ เบื่อหน่าย ห่างเหิน เฉยเมย ว้าเหว่

จึงกล่าวได้ว่า สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการช่วยให้บรรยากาศการเรียนการสอนดีหรือไม่เพียงใด อาคารสถานที่ บุคลากรภายในโรงเรียนถือได้ว่าเป็นสภาพแวดล้อมภายในที่สำคัญ สภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษามีความสำคัญในการเสริมสร้างพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นความประทับใจของผู้เรียนที่มีต่อลักษณะต่าง ๆ ของสถานศึกษา ได้แก่ ชื่อเสียง บรรยากาศในการเรียนการสอน พฤติกรรมเกี่ยวข้องกับเพื่อน และอาคารสถานที่ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ และพัฒนาการของสมาชิกในสถาบันการศึกษาทั้งสิ้น

สภาพสิ่งแวดล้อมของสถาบันการศึกษา วิจิตร ศรีสะอาด (2549, หน้า 17) อธิบายว่าเป็นสถาบันที่เหมาะสมเป็นที่รวบรวมวิทยาการแขนงต่าง ๆ รวบรวมความรู้ทั้งทางวิชาชีพ และวิทยาการพื้นฐานมีบรรยากาศที่เหมาะสมส่งเสริมการเรียนรู้เป็นขั้นตอน เป็นระเบียบแบบแผน

ป. มหาจันทร์ (2544, หน้า 24) กล่าวว่าสภาพแวดล้อมสถาบันการศึกษา หมายถึง บุคคล วัตถุสิ่งของสภาพการณ์ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม แนวความคิด ความรู้ เหตุการณ์ บรรยากาศ ลักษณะของบริเวณอาคารสถานที่ และสิ่งต่าง ๆ ทัวไปภายในสถาบัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ และการพัฒนาของผู้เรียนทุกคน

กมลทิพย์ เกตุวรสุนทร (2542, หน้า 22) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างมากในการกระตุ้นผู้เรียนส่งผลทั้งด้านการเรียน และพฤติกรรมให้มีการพัฒนาศักยภาพทั้งทางสติปัญญา บุคลิกภาพ และความรู้สึกร่างกายต่าง ๆ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อต่อบรรยากาศทางวิชาการ และการเรียนรู้ ย่อมส่งผลต่อการหล่อหลอมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมที่สถานศึกษาจัดให้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องคำนึงถึงและดำเนินการอย่างจริงจังดังที่ เทวินทร์ สิริโชคชัยกุล (2544, หน้า 336) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลกระทบบต่อการเรียนการสอน และการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถาบันการศึกษาไว้ 4 ประเด็นดังนี้

1. แสงสว่าง เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมองเห็น การอ่านหนังสือแสงสว่างควรผ่านเข้าทางด้านข้างไม่แรงจ้าเกินไป การจัดแสงสว่างจึงจำเป็นต่อการใช้ห้องเรียน ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นได้ชัด ความเมื่อยล้าเบะความเครียดของประสาทตาจะไม่เกิดขึ้น
2. สี สีมียุทธูปผลและมีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์มากเพราะสีมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับมนุษย์สีจึงให้ความรู้สึกต่อมนุษย์ต่าง ๆ กัน ยุทธูปผลของสีทำให้คนเรามีความรู้สึกสดชื่น สงบ ยินดี หดหู่ เศร้า แจ่มใส เบิกบาน ไร้ใจหรือเฉยเมย ดังนั้นในการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมของผู้เรียนก็ต้องจัดสภาพแวดล้อมให้มีชีวิตชีวา สดชื่น แจ่มใส น่าอยู่น่าเรียน สีมียุทธูปผลช่วยได้มากโดยเฉพาะสีที่ใช้กับอาคารเรียน และห้องเรียนต่าง ๆ
3. เสียง เสียงนับว่ามีส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ และถือว่าเป็นสภาพแวดล้อมอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของมนุษย์ เสียงเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น แต่อันตรายที่เกิดขึ้นมีมาก อาจทำให้หย่อนสมรรถภาพในการได้ยิน หรือทำให้หูหนวกได้
4. การถ่ายเทอากาศ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตเรา อากาศที่บริสุทธิ์ สดชื่น ไม่อบอ้าว ร้อนจัดจนเกินไป มีการถ่ายเทอากาศอยู่เสมอ นอกจากการจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่แล้ว การจัดบรรยากาศภายใน สถานศึกษาให้เสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ถือเป็นสิ่งสำคัญเพราะบรรยากาศการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน บรรยากาศที่ดีส่งผลต่อผู้เรียนในหลายด้าน เช่น มีสุขภาพจิตดี มีความตั้งใจ มีเจตคติที่ดี ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ทางหนึ่ง

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นการรับรู้หรือความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวของสมาชิกในโรงเรียน ทำให้เกิดทัศนคติหรือความรู้สึกต่อโรงเรียนทั้งทางที่ดี และทางที่ไม่ดี ความรู้สึกในทางที่ดีจะทำให้มีจิตใจแจ่มใส มีความรักสวยรักงาม รักความสะอาด มีความผูกพันอยากมาโรงเรียน รู้สึกเป็นเจ้าของและภูมิใจต่อ โรงเรียน

การศึกษา กับ สิ่งแวดล้อม

การศึกษา กับ สภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างยิ่ง กล่าวได้ว่าเป็นการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้อย่างสนุกสนาน รักเพื่อน ไม่มาสภาพแห่งความกลัว หวาดผวา วิตกกังวล

การศึกษา

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2549, 232) ได้อธิบายการศึกษาว่า คือการอบรม สั่งสอนให้เกิดความเจริญงอกงาม

ดิวี่ (Dewey, 1916, 2) กล่าวถึง การศึกษา คือ ความเจริญงอกงามของชีวิตเป็นความงอกงามอย่างต่อเนื่อง และเป็นกระบวนการต่อเนื่องทางสังคมของชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2) ให้ความหมาย การศึกษา ว่า หมายถึงกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลง ความก้าวหน้าทางร่างกาย การสร้างองค์ความรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากความหมายของการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การศึกษา คือ การที่มนุษย์เราได้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถโดยอาศัยการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ จากคนรุ่นเก่าไปสู่คนรุ่นใหม่ ให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สิ่งแวดล้อม

เมื่อก้าวถึงสิ่งแวดล้อม ทุกคนอาจหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งย่อมมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายปัจจัยอื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เป็นวงจร และวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันทั้งระบบ

กรมสามัญศึกษา (2541, 8) อธิบายความหมายบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง การรับรู้หรือความรู้สึกที่สมาชิกในโรงเรียนที่มีต่อโรงเรียน และอาจรวมถึงความรู้สึกที่พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนมีต่อโรงเรียน ถ้ามีสิ่งแวดล้อมที่ดีก็จะทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจ พอใจ อบอุ่นใจ รู้สึกเป็นเจ้าของ และภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิก ถ้าสิ่งแวดล้อมไม่ดีก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ขาดความรักความผูกพันต่อโรงเรียน ขาดความรู้สึกการเป็นเจ้าของ เบื่อหน่าย เห็นห่าง ฯลฯ

สิ่งแวดล้อม (2547: 13, กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2547, 13) ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต (จับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรม แบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกันเป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบมี 2 ประเภท

1. สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ภูเขาทุกประเภท ดิน น้ำ อากาศ ทรัพยากร
2. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ชุมชนเมือง สิ่งก่อสร้าง โบราณสถาน ศิลปกรรม ธรรมเนียม ประเพณี และ วัฒนธรรม

การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ และสมาชิกในสังคมเป็นอย่างยิ่ง จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงกำหนดให้โรงเรียนมัธยมศึกษาถือเป็นแนวปฏิบัติในเรื่อง บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนซึ่งจะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิดจิตใจและคุณธรรมอันพึงประสงค์ บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนถือว่าการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาจิตใต้สำนึก ด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดแก่เยาวชน ซึ่งการเรียนการสอนเพื่อนปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมน่าจะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ คือ การสร้างความพร้อมให้เกิดความตระหนักโดยใช้วิกฤติการณ์ทางสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เป็นคนในสังคมเป็นตั้งกระตุ้นเร้าทางจิตอารมณ์ เพื่อให้เกิดความกังวลที่ผูกพันกับปัญหาสิ่งแวดล้อม กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดแนวการจัดกิจกรรม สิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาไว้ 5 ด้าน ดังนี้ คือ

1. ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา
2. ด้านการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในสถานศึกษา
3. ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาและชุมชน
4. ด้านการบริหารงานสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา
5. ด้านการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม สิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษาไว้เป็นนโยบายที่โรงเรียนทุกโรงเรียนในประเทศไทยจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลที่ดีและมีประสิทธิภาพแก่โรงเรียน นักเรียน และชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง

สภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อน

วัยรุ่นเป็นวัยที่เด็กต้องการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเด็กไม่เฉพาะที่โรงเรียนหรือที่บ้านเท่านั้น เด็กจะต้องเรียนรู้จากสื่อมวลชน กิจกรรมต่าง ๆ สิ่งสำคัญที่สุดคือวัยรุ่นจะเรียนหลายสิ่งหลายอย่างจากเพื่อน ดังนั้น เพื่อน การคบเพื่อน และสังคมวัยรุ่นในส่วนตัว จึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็กวัยนี้เป็นอย่างมาก

นักวิชาการหลายท่าน ได้เสนอแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนไว้ดังนี้

กลุ่มเพื่อน ในทางสังคมวิทยาถือว่าเป็นตัวแทนที่ให้การอบรม ให้รู้ระเบียบของสังคมกลุ่มเพื่อนตามความหมายทางสังคมวิทยา หมายถึง การที่บุคคลที่มีอายุและสภาพทางสังคมเท่าเทียมกันจัดตั้งกันเป็นกลุ่มหรือสมาคม อาจจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ และจะมีการสังสรรค์สมาคมอยู่กับกลุ่มของตน เช่น ในระยะเด็กการรวมกลุ่มกันก็จะอยู่ในลักษณะของกลุ่มเพื่อนเล่น พอวัยรุ่นจะเปลี่ยนเป็นกลุ่มเพื่อนฝูง พอวัยรุ่นจะเปลี่ยนเป็นกลุ่มเพื่อนฝูง พอเป็นผู้ใหญ่ก็จะมีแนวโน้มเอียงที่จะสังคมกับบุคคลที่มีระดับเดียวกัน เช่น กลุ่มพ่อค้า ข้าราชการ ครู กลุ่มเพื่อนจะเป็นตัวแทนให้การอบรมให้รู้ระเบียบของสังคมที่มีอิทธิพลมากที่สุด โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบัน ซึ่ง บุคคลมักจะยึดเอาเพื่อนเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนเอง คุณค่าที่สำคัญในสังคม ได้แก่ คุณค่าที่เป็นที่ยอมรับของคนอื่นของกลุ่มเพื่อนและเพื่อนสนิท

ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2549: 67) ได้กล่าวถึงลักษณะการรวมกลุ่มของวัยรุ่นที่เรียกว่ากลุ่มเพื่อน ดังนี้

กลุ่มเพื่อน เป็นกลุ่มเล็ก ไม่มีระบบงาน ไม่มีระเบียบพิธี แต่เป็นการรวมกลุ่มของคนสนิทสนมกัน หรือมีรสนิยมตรงกัน หรือมีผลประโยชน์ร่วมกันบางอย่าง สมาชิกภายในกลุ่มก็เอาเป็นที่แน่นอนไม่ได้ บางคนเข้ากลุ่มเป็นระยะหนึ่งก็แยกตัวออกไป บางทีก็กลับเข้ามารวมกลุ่มอีก สุดแต่แต่ความประสงค์ของตนและความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มนั้น

กลุ่มเพื่อนอาจเกิดจากการอยู่ใกล้ชิดเคียงกัน จึงทำให้ไปมาหาสู่กันได้โดยสะดวก หรือเกิดจากความสนใจที่เหมือน ๆ กัน จึงรวมกลุ่มกันได้รวดเร็วและราบรื่น กลุ่มเพื่อน

เช่นกันมักมีการพบปะกันบ่อย ๆ หรือมีการ ไปมาหาสู่กันอย่างสม่ำเสมอ เด็กที่กำลังเล่าเรียนอยู่มักรวมกันเป็นกลุ่ม

ความสำคัญของกลุ่มเพื่อน

เด็กวัยรุ่นที่มีอายุรุ่นใกล้เคียงกัน มีความสนใจและมีอุดมคติคล้ายคลึงกันจะรวมกันเป็นกลุ่ม การคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญมาก และกลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อตัวเด็กมาก เช่นกันดังที่ สมชาย รัชชนกุล (2545 หน้า 102) ได้กล่าวสรุปดังนี้

1. กลุ่มเพื่อนจะสอนให้เด็กวัยรุ่นรู้จักอำนาจที่ไม่ใช่เป็นแบบส่วนตัว ในกลุ่มเพื่อนเล่น เด็กวัยรุ่นจะเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากการมีส่วนร่วม ถ้าฝ่าฝืนจะถูกกีดกันออกจากกลุ่ม ในที่สุดบุคคลนั้นจะกลายเป็นคนรักษากฎเหมือนคนอื่น ๆ

2. กลุ่มเพื่อนช่วยให้เด็กวัยรุ่นได้ทดลองข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่ ปกติเด็กวัยรุ่นเมื่ออยู่ในกลุ่มมักจะกล้าทำอะไรที่ขัดแย้ง หรือลองดีผู้ใหญ่มากกว่าทำโดยลำพังคนเดียว ขณะเดียวกันก็จะทดสอบว่ากลุ่มจะสามารถขัดแย้งคือดั่งกับผู้ใหญ่ได้แค่ไหน

3. กลุ่มเพื่อนอาจจะถ่ายทอดระเบียบวิธีและคุณค่าที่ผู้ใหญ่ต้องการ หรืออาจจะเป็นไปในรูปตรงข้าม ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นตัวแทนถ่ายทอดคุณค่าที่ผู้ใหญ่ต้องการอย่างได้ผลที่สุด หากกลุ่มสนับสนุนระเบียบและคุณค่าขึ้น

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ (2549 หน้า 356) กล่าวถึง พัฒนาการของวัยรุ่นในช่วงวัยต่าง ๆ พบว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก กฎของกลุ่มสำคัญกว่าคำสอนของพ่อแม่ กฎระเบียบของครูอาจารย์ และบางครั้งสำคัญกว่ากฎหมายบ้านเมือง ทั้งนี้เพราะ

1. ชีวิตในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา หรือในกลุ่มทำงาน ผลักดันให้วัยรุ่นใกล้ชิดสนิทสนมกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีกิจกรรมร่วมกัน เกิดความสนุกสนานเป็นสุขและปรารถนารวมกลุ่มกันขึ้น

2. วัยรุ่นอยู่ในวัยเริ่มที่จะเป็นอิสระจากบ้าน ต้องการเป็นตัวของตัวเองและแสวงหาสถานที่ใหม่เฉพาะตน เพื่อนหรือกลุ่มจึงมีลักษณะเป็นบ้านใหม่ แทนบ้านเดิมคือครอบครัวของเขานั่นเอง

3. สภาพบ้านเดิมทำให้วัยรุ่นสูญเสียความเป็นอิสระ การที่พ่อแม่หรือครอบครัวยังเห็นว่าการเป็นเด็กและได้รับการปฏิบัติตบเช่นนั้นตลอดเวลาซึ่งวัยรุ่นยอมรับได้ยาก

4. วัยรุ่นปรารถนาความสนุกสนาน ต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความฝันและความหวังของเขาซึ่งกลุ่มตอบสนองได้ดีกว่า

5. วัยรุ่นปรารถนาได้รับความเป็นเพื่อนกับเพศตรงข้ามตามธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้จะได้จากการเข้ากลุ่มเพื่อนที่มีเพื่อนเพศตรงข้ามเป็นสมาชิกของกลุ่มด้วย

โดยสรุปจะพบว่า กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อนักเรียนที่กำลังศึกษา เพราะเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในวัยกำลังเจริญเติบโต ร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เมื่ออยู่ในสถาบันการศึกษาต้องมีความสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างมาก กลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาทางด้านความรู้ ทักษะคตินุคลิกภาพ และคุณธรรมของตัวนักเรียน

รูปแบบของกลุ่มเพื่อน

รูปแบบของกลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียนหรือร่วมสถาบันการศึกษา มีอิทธิพลในการปรับตัวและการดำรงชีวิตในสังคม สถานศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งเปรียบเสมือนสังคมย่อยสังคมหนึ่ง พบว่ารูปแบบของกลุ่มเพื่อนวัยรุ่น มี 3 ประเภทหลัก ๆ คือ

1. กลุ่มเพื่อนสนิท เป็นเพื่อนรักใคร่ใกล้ชิดสนิทสนมกันอย่างมากแทบจะแยกกันไม่ออกจำนวนเพื่อนสนิทหรือที่ดีที่สุดมีจำนวนไม่แน่นอน แต่มีไม่มากเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ขึ้นอยู่กับวัย (อายุ) ของวัยรุ่นด้วย วัยรุ่นหญิงระยะแรกรุ่นจะมีเพื่อนสนิทที่สุดหนึ่งคน ไม่มีความลับต่อกัน ซื่อสัตย์เข้าใจกันและกันเป็นอย่างดีสามารถที่จะดักเตือนหรือห้ามปรามกันได้ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำผิดพลาด วัยรุ่นชายวัยนี้มีลักษณะคล้าย ๆ กัน คือ เพื่อนสนิทจริง ไม่เกินหนึ่งคน

2. กลุ่มเพื่อนในระดับมิตรสหาย เป็นกลุ่มเพื่อนขนาดกลุ่มเล็ก ๆ 3-4 คนขึ้นไป มีความผูกพันด้วยอารมณ์ และความรู้สึกเป็นพิเศษ ในเรื่องที่ว่าชอบหรือไม่ชอบอะไรคล้ายกัน และความรู้สึกว่ากลุ่มของตนแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ มักแยกออกเป็นกลุ่มอิสระ ปฏิเสธการช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครูอาจารย์ และมีแนวโน้มจะมีกิจกรรมของกลุ่มในที่ลับเฉพาะ โดยไม่ชอบให้ผู้อื่นเข้ายุ่งเกี่ยวกับวัย หรือไม่ชอบอยู่ในสายตาของใคร จึงมักจะ

ปรากฏกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมบางอย่าง เช่น สูบบุหรี่ ดื่มสุรา เล่นการพนัน ขับมอเตอร์ไซด์
 หวาดเสียว หรือแม้แต่ประพุดิผิดทางเพศ

3. กลุ่มเพื่อนในระดับหมู่คณะ เป็นกลุ่มเพื่อนขนาดใหญ่ประกอบด้วยกลุ่มเพื่อน
 สนิทและกลุ่มมิตรสหายรวมกัน มีการคัดเลือกกลั่นกรองก่อนเข้าหมู่คณะ หลักการเลือก
 คือ ต้องมีความสนใจร่วมกัน มีความชอบ-ไม่ชอบ และแนวคิดทางสังคมที่ไปด้วยกันได้
 หมู่คณะจึงไม่ได้ก่อรูปขึ้นโดยบังเอิญ แต่เกิดขึ้นอย่างเป็นองค์กรหรือเป็นระบบมีแบบแผน
 มีหัวหน้าคณะ มีคณะกรรมการดำเนินการ จัดการ มีกรรมการหน่วยต่าง ๆ เพื่อ
 ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

สาเหตุของการคบเพื่อน

การคบหาเพื่อนและกลุ่มเพื่อน เป็นพัฒนาการทางสังคมที่สำคัญของวัยรุ่น เพื่อ
 สร้างความรู้สึกมั่นคงในจิตใจของตน และได้มีโอกาสแสดงความสามารถ ความคิดเห็น
 ให้คนอื่นยอมรับเพื่อความเชื่อมั่นขณะเดียวกันได้มีโอกาสเรียนรู้จากคนอื่นเพื่อปรับปรุง
 ตัวเองให้ดียิ่งขึ้น วัยรุ่นก็เหมือนกับเด็กวัยต่าง ๆ ที่ผ่านมามีการเจริญเติบโตและ
 พัฒนาการด้านต่าง ๆ โดยลำดับ จึงปรารถนาจะได้ใครสักคนหนึ่งเพื่อแลกเปลี่ยน
 ความคิด ความหวัง ได้รับความอึดอัด ความคับข้องใจ และปัญหาต่าง ๆ ของเขา คนผู้นั้น
 คือเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อนนั่นเอง โดยทั่วไปวัยรุ่นต้องการเพื่อนด้วยเหตุผลหลายอย่าง
 สาเหตุสำคัญ ๆ ประกอบด้วย (ลัดดาวัลย์ เพ็ชรโรจน์ 2549, หน้า 370 – 374)

1. ต้องการความเชื่อมั่น
2. ต้องการอิสระเป็นตัวของตัวเอง
3. ต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลิน
4. ต้องการมีประสบการณ์ในความสัมพันธ์กับคนอื่น
5. ต้องการความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาความสามารถ
6. ต้องการโอกาสที่จะได้พัฒนาทักษะทางสังคม
7. ต้องการมีสัมพันธภาพเพื่อนต่างเพศ

การใช้เวลาว่างในกลุ่มเพื่อน

จรินทร์ ธานีรัตน์ (2538, 53) ให้ความหมาย เวลาว่าง หมายถึง เวลาอิสระจากกิจกรรมที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น ว่างจากงานประจำ เวลาว่างอาจแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. เวลาว่างที่สมัครใจหรือเวลาว่างว่างจริง (true leisure) ไม่ได้มาจากการถูกบังคับให้ว่าง เป็นเวลาว่างที่เกิดจากความสมัครใจ และยินยอมของตนเอง
2. เวลาว่างที่ไม่สมัครใจ (enforced leisure) เป็นเวลาว่างโดยบุคคลที่ไม่อยากจะมี แต่จำเป็นต้องมี เช่น ว่างในขณะที่เจ็บป่วย

วัน สังข์สะอาด (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่องกิจกรรมการใช้เวลาว่างของนักเรียนในโรงเรียนมัธยม 2 โรงเรียน และโรงเรียนอาชีวศึกษา 5 โรงเรียนในพระนคร ธนบุรี ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะศึกษาว่าเด็กวัยรุ่นใช้เวลาว่างอย่างไรบ้าง และสภาพทางสังคมเศรษฐกิจ อายุ ประเภทของโรงเรียน ระดับชั้นเรียน และเพศทำให้การใช้เวลาว่างในการดูหนังสือ บางครั้งก็ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน แต่ไม่มีใครจะได้ใช้เวลาว่างในการเล่นกีฬา เด็กวัยรุ่นชอบฟังวิทยุ ชมโทรทัศน์และอ่านหนังสือ มีวัยรุ่นจำนวนมากพอสมควรมีความสนใจในการทำสวนครัวด้วย เด็กไม่มีใครจะได้ใช้เวลาว่างในการศึกษาหาความรู้จากห้องสมุดหรือทำงานหารายได้พิเศษ โปรแกรมวิทยุและโทรทัศน์ที่เด็กวัยรุ่นชอบมากที่สุดได้แก่ เรื่องตลก ละคร'และดนตรี ในบรรดากีฬาทั้งหมดวัยรุ่นชอบฟุตบอลมากที่สุด บาสเกตบอลเป็นอันดับรองลงมา เด็กหญิงอ่านมากกว่าเด็กชาย เด็กผู้หญิงชอบอ่านเรื่องเบา ๆ นิยาย นิทาน และเรื่องตลก ส่วนผู้ชายชอบอ่านเรื่องนักสืบ การต่อสู้และอาชญากรรม ภาพยนตร์ที่เด็กหญิงชอบดูได้แก่ การ์ตูน เรื่องตลก เรื่องรักโศก และโปรแกรมดนตรี แต่เด็กชายชอบชมภาพยนตร์เกี่ยวกับการต่อสู้ อาชญากรรม และเรื่องตื่นเต้นต่าง ๆ

จากข้อคิดและผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การใช้เวลาว่างในกลุ่มเพื่อน เป็นการใช้ช่วงเวลาหนึ่งของนักเรียนที่มีอิสระจากสิ่งต่าง ๆ เป็นช่วงเวลาที่นักเรียนสามารถเลือกทำอะไรก็ได้ตามความสนใจของตนเอง นักเรียนจะใช้เวลาว่างในทางที่ถูกหรือผิดเป็นประโยชน์หรือไม่นั้น บางส่วนขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสังคมกลุ่มเพื่อน หากนักเรียนคบเพื่อนดีเพื่อนแท้แล้วจะใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมเพื่อน

จะเป็นตัวกระตุ้นหรือส่งเสริมในทางที่ดี อาจถูกชักนำไปใช้เวลาว่างในทางที่ไม่ถูกไม่ควร ทำให้เกิดผลเสียต่อตนเองและส่วนรวมได้

การใช้เวลาว่างของวัยรุ่น นุปผา การ์เวท (2547, หน้า 19) กล่าวว่า เป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าเด็กใช้เวลาว่างไปในทางที่เป็นประโยชน์จะเกิดผลดีแก่วัยรุ่นเอง ตรงกันข้ามถ้าใช้เวลาว่างไปในทางที่ไร้ประโยชน์ก็อาจจะเป็นปัญหาแก่เด็กได้ เด็กจะใช้เวลาว่างในทางที่ถูกหรือผิด ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสังคมกลุ่มเพื่อน หากนักเรียนคบเพื่อนดีใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ต่อตนเองและสังคม เพื่อนจะเป็นตัวกระตุ้นหรือส่งเสริมในทางที่ดี แต่หากคบเพื่อนที่ไม่ดีอาจถูกชักนำไปในทางไม่ถูกไม่ควร ใช้เวลาว่างไม่เกิดประโยชน์ ทำให้เกิดผลเสียต่อตนเองและส่วนรวม

กิจกรรมสังคมในกลุ่มเพื่อน

กิจกรรม หมายถึง การกระทำที่แสดงออกของบุคคล แผนการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 19) มาตรา 31 กำหนดให้สถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และครู ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ได้จริง รวบรวมความรู้จากผู้รู้ ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้และทำเป็น เรียนรู้ทักษะชีวิต เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้กิจกรรมที่บุคคลกระทำและสร้างสรรค์ สุจิตรา ภักดีสงคราม (2534, หน้า 19) กล่าวไว้กว้าง ๆ คือ ความเพลิดเพลินจากสิ่งที่ได้สร้างสรรค์ ความต้องการมิตร ความพึงพอใจจากการให้บริการและความพึงพอใจจากการผ่อนคลาย และเพื่อให้สอดคล้องบรรลุตามวัตถุประสงค์แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้มีการสนับสนุนให้เยาวชนในสถานศึกษาได้สัมผัสกับกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ทั้งในเวลาเรียน และนอกเวลาเรียน ซึ่งจะเป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเยาวชนเพิ่มคุณภาพประชากร และเป็นการนำพลังความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเยาวชนด้วย

การแบ่งประเภทกิจกรรมของกระทรวงศึกษาธิการ แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการจัด และเป็นกิจกรรมที่กำหนดให้จัดขึ้นในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมต่าง ๆ ประกอบด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 หน้า 21)

1. กิจกรรมลูกเสือ หรือเนตรนารี หรือกิจกรรมเพื่อบำเพ็ญประโยชน์
2. กิจกรรมศาสนา
3. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย
4. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
5. กิจกรรมการใช้ห้องสมุด
6. กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย
7. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม
8. กิจกรรมทัศนศึกษา
9. กิจกรรมนันทนาการ
10. กิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตร

กิจกรรม 10 ประเภทนี้ โรงเรียนอาจแยกเป็นกิจกรรมย่อย ๆ ได้อีกหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ อาจแยกเป็นชุมนุมยุวกสิกรในระดับประถมศึกษา หรือชุมนุมเกษตรกรในอนาคตแห่งประเทศไทยในระดับอาชีวศึกษาหรือชุมนุมสหกรณ์ก็ได้

หลักเกณฑ์การจัดกิจกรรม

หลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมที่ระบุไว้ในคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาพุทธศักราช มีดังนี้

1. การจัดกิจกรรมต้องเป็นไปตามนโยบายหลักของรัฐบาล ในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเจริญและความมั่นคงของชาติ
  2. จะต้องเป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข
  3. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีระเบียบวินัยในตนเอง
  4. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู
  5. การจัดกิจกรรมใด ๆ จะต้องมีการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรม
- โครงการและ ระเบียบข้อบังคับนั้นจะต้องเป็นของโรงเรียน

6. การจัดกิจกรรมจะต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
7. นักเรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมอย่างหนึ่งตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจไม่น้อยกว่าหนึ่งอย่าง การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนในแต่ละภาคเรียน จะเป็นกิจกรรมอย่างเดียวกันหรือไม่ก็ได้
8. ทุกกิจกรรมจะต้องมีครู อาจารย์ในโรงเรียนเข้าร่วมรับผิดชอบดำเนินการ
9. การจัดให้มีกิจกรรมเลือกใด ๆ หรือไม่ ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษานั้น ๆ
10. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้องเป็นบุคคลที่อยู่ปัจจุบันในสถานศึกษานั้น ๆ เว้นแต่วิทยากรให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา
11. การจัดกิจกรรมใด ๆ ให้โรงเรียนควบคุมเรื่องการรับ-จ่ายเงิน หรือพัสดุ สิ่งของอื่น ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบและประหยัด เพื่อความมั่นคง
12. ในกรณีที่หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่า กิจกรรมใด ๆ ไม่เหมาะสม มีการกระทำหรืออาจนำมาซึ่งภัยอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ให้หัวหน้าสถานศึกษา สั่งยกเลิกกิจกรรมนั้น ๆ เสียให้กรมเจ้าสังกัดควบคุมให้เป็นไปตามระเบียบนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ 2551, 78)

ความสำคัญของกิจกรรมนักเรียน

เนื่องจากเยาวชนวัยแรนเป็นวัยที่ชอบการรวมกลุ่ม หรือตั้งกลุ่มขึ้น โดยมีจัดมุ่งหมายต่าง ๆ กัน ซึ่งอาจจะดีหรือไม่ดีก็ได้ ฉะนั้น การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนอย่างเดียวย่อมไม่พอ แต่ควรหาวิธีการที่จะสอนให้เรียนรู้จักการอยู่ร่วมกัน ทำงานด้วยดี จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ความต้องการทางด้านจิตวิทยา มุ่งผลต่อความต้องการปลดปล่อยความเหงาและเดียวดาย การต้องการความรัก ต้องการฝึกฝนทักษะ ฯลฯ

2. ดึงเอาความสนใจ ความกระตือรือร้นของเยาวชนให้ปรากฏออกมา โดยสามารถที่จะทำให้เยาวชนเห็นเป้าหมายของตนที่จะบรรลุผลได้

1. ใช้เวลาว่าให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ จำแนกเป็น

1.1 ไม่ตั้งตนเป็นผู้ต่อต้านสังคม หรือประพฤติดีคิดทางสังคม

1.2 ได้พบบุคคลซึ่งมีความสนใจเหมือน ๆ กัน

1.3 กิจกรรมบางประเภททำให้เยาวชนได้พบสิ่งมีค่าต่อชีวิตในภายหลัง

2. สร้างมิตรภาพระหว่างเยาวชนด้วยกัน และระหว่างเยาวชนกับครูให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

3. เพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำ โดยการพัฒนาตนเองต่อบุคลิกภาพและด้านจิตใจ ซึ่งมักมีอารมณ์อ่อนไหว พัฒนาตนเอง กลุ่ม และสังคมไปพร้อมในเวลาเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ม.ป.ป.: 9-4)

ประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียน

การจัดกิจกรรมนักเรียนนักศึกษาที่มีคุณค่าและประโยชน์ทางการศึกษาหลายประการ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษามีโอกาสได้ค้นหาและส่งเสริมบุคลิกภาพและสมรรถภาพของตนเองเกี่ยวกับความรับผิดชอบและการปรับตัวให้ทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้ดี

2. ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมของนักเรียนทำให้นักเรียนรู้วิธีที่จะติดต่อกับหาสมาคมกับเพื่อนและบุคคลทั่วไป โดยไม่เคอะเขินกระดากอาย และอาจแสดงตนในที่ประชุมได้โดยปกติและแนบเนียน

3. ส่งเสริมความสนใจของเอกัตภาพบุคคล และส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียน

4. ส่งเสริมการดำเนินวิถีชีวิตร่วมกันอย่างประชาธิปไตย และควรใช้กิจกรรมนักเรียนเป็นตัวทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนความเป็นผู้นำและผู้ตามทีในสังคม

5. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน

6. เพิ่มเติมกิจกรรมในหลักสูตรให้สมบูรณ์

7. กิจกรรมนักเรียนช่วยส่งเสริมความมุ่งหมายของการศึกษาแผนใหม่ให้

บรรลุผลคือ

7.1 ฝึกฝนให้นักเรียนรู้จักการนำตนเอง

7.2 ส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน

7.3 ส่งเสริมให้มีวินัยในตนเอง

7.4 ทำให้นักเรียนมีความผูกพันกับโรงเรียน ครู และเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

นอกจากนี้ ก่อ สวัสดิพาณิชย์ (2549, หน้า 69) กล่าวถึง กิจกรรมสังคมในกลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นไว้ว่า เมื่อวัยรุ่นออกไปคบหาสมาคมกับเพื่อนรุ่นเดียวกันเป็นจำนวนมาก เขามักจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ได้พบปะกันโดยสะดวกและเป็นไปตามนัดหมาย กิจกรรมดังกล่าวนี้สถานศึกษามักอนุญาตหรือส่งเสริมให้สถาบันและองค์การสังคมอื่น ๆ มีส่วนสนับสนุน ถ้าเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและตัววัยรุ่นเอง นอกจากนี้เด็กซึ่งมีความคิดริเริ่มบางกลุ่มก็อาจจัดกิจกรรมขึ้นได้

จากความหมายเกี่ยวกับสังคมในกลุ่มเพื่อนของวัยรุ่น สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมสังคมในกลุ่มเพื่อนมักเกิดขึ้นจากความพอใจ โดยมีวัตถุประสงค์ตรงกัน ดังนั้น ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรคำนึงถึงความพร้อม และความเหมาะสม ที่จะเกิดประโยชน์แก่นักเรียนในการจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียนต่อไป

การปรับตัวของวัยรุ่น

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2539, หน้า 69) อธิบายความหมายของการปรับตัวว่าการปรับตัวเป็นผลจากความพยายามของบุคคลที่ปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเอง ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ความต้องการ หรืออารมณ์ ให้เหมาะสมกับ

สภาพแวดล้อมจนเป็นสภาพการณ์ที่บุคคลนั้นสามารถอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ และ
 ด้านบุคคลนั้นปรับตัวแล้ว และสามารถอยู่บนสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้อย่างมีความสุข

อรรถัย ชื่นมณุษย์ (ม.ป.ป., หน้า 11) ให้ความหมายของการปรับตัวว่า คือปฏิบัติการ
 ของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมนั่นเอง แต่ละคนจะพยายามฟันฝ่าให้ได้ในสิ่งที่ได้ในสิ่งที่
 อยากได้ให้สำเร็จถึงจุดมุ่งหมายแต่ละอย่างที่ตนวางใจ พยายามให้ความหวังลุล่วงไป
 สมความปรารถนา ขณะเดียวกันบุคคลก็จะอยู่ใต้อิทธิพลความกดดันบังคับของ
 สิ่งแวดล้อมให้ประพฤติปฏิบัติในแนวใดแนวหนึ่งแล้วแต่สภาพการณ์ กาลเทศะหนึ่ง ๆ
 ไป ดังนั้น การปรับตัวจะรวมถึงการปรองดองไกล่เกลี่ยความต้องการส่วนตนให้
 สอดคล้องกับความต้องการของสิ่งแวดล้อม

สำหรับวัยที่มีความสำคัญมากวัยหนึ่งในการปรับตัว คือ วัยรุ่น ซึ่งมีอายุ
 ระหว่าง 13-16 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการ
 เปลี่ยนแปลง และรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก (อาคม สรสรชาติ 2548, 64) และ
 เป็นช่วงชีวิตที่อยู่ในวัยซึ่งปรับตัวยากและมีปัญหามากที่สุด เฮอร์ลอค (Hurlock 1964, 3)
 ผู้ศึกษาทางด้านจิตวิทยาวัยรุ่นอย่างกว้างขวาง ได้กล่าวถึงวัยรุ่นว่าเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็น
 วัยแห่งการปรับตัว เป็นวัยแห่งปัญญา เป็นวัยที่ความเคร่งเครียดทางอารมณ์มาก
 เจ้าอารมณ์ ตัดสินใจรวดเร็วและรุนแรง สาเหตุเล็กน้อยอาจเป็นเรื่องใหญ่โตได้ ดังที่ นิธา
 นิธยาน กล่าวไว้ว่า วัยรุ่นเป็นระยะเวลาซึ่งชีวิตประสบความสำเร็จเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง
 ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และทางสังคม ดังที่นักจิตวิทยาบางท่านได้
 เรียกวัยนี้ว่า “วัยพายุบูแคม” เพราะวัยนี้เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต จากความเป็นเด็ก
 เข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว ซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในเวลาต่อไป และเป็นวัยซึ่งเด็ก
 มีอารมณ์รุนแรง มีความต้องการ และแรง ผลักดันตามธรรมชาติอันเป็นผลมาจากการ
 เปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ความสัมพันธ์ทางสังคมขยายขอบเขตออกไปจากวัยเด็กที่ต้อง
 เฝ้าดูผู้ใหญ่และข้อขัดแย้งมากมายหลายด้าน ในช่วงวัยรุ่นนี้ บางครั้งรู้สึกวิตกกังวลใจ
 ตรึงเครียด หรือผิหว้างทอแท้ รู้สึกว่าวุ่นใจเกี่ยวกับฐานะหรือบทบาทของตนในชีวิต เช่น
 จะทำอะไร จะเรียนอะไร หรือจะเลือกอาชีพอะไรต่อ (นิธา นิ ธยาน 2540, 22)

การวางตนของเด็กวัยรุ่นในสังคมก็เป็นสิ่งสำคัญ ในด้านพัฒนาการทางสังคมนั้น
 เด็กวัยรุ่นต้องการเป็นที่ยอมรับของบุคคลโดยทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนฝูงที่อยู่ใน

วัยเดียวกันเพราะฉะนั้นเด็กจึงนิยมทำตามเพื่อนทั้งทางด้านการแต่งกาย การพูดจา การวางตน แม้แต่การพักผ่อนหย่อนใจ แต่ในบางครั้งการกระทำที่ช่วยให้เป็นที่ยอมรับเพื่อนก็อาจเป็นพฤติกรรมที่ขัดกับสังคมได้

ปัญหาเรื่องเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญต่อการปรับตัวและสุขภาพจิตของเด็กมากเช่นกัน ดังที่ วิมล โรจนวีระ (2543, 6) กล่าวว่า ถ้าในวัยเด็กถูกเพื่อนฝูงรังเกียจ ไม่มีใครแยแสเด็ก จะรู้สึกว่าเหว่ ขมขื่น ขาดความอบอุ่น เกิดความสงสัยตัวเอง มองบุคคลอื่นไปในทางร้าย และเกิดความคับข้องใจอยู่เสมอ เมื่อโตขึ้นความรู้สึกเช่นนี้จะติดตัวไป ทำให้ไม่ยอมเข้าสังคมกับคนอื่น เมื่อมีเรื่องทักขรื้อนก็จะขาดเพื่อนที่จะเล่าสู่กันฟัง ต้องเก็บกดเอาไว้ทำให้มีอาการเครียดอยู่เสมอหาความสุขมิได้ ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา บิคามารดา ครูอาจารย์จึงให้ความสนใจ และเอาใจใส่ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนฝูงของเด็กมาก ครูเชื่อว่าถ้าหากศิษย์ของตนสามารถเข้ากับเพื่อนได้ดีจะช่วยให้อารมณ์ดีและเรียนดี และเลิศจรรยาภระสกุล (2546, 21) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนว่าอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนว่าอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลอย่างมากในเรื่องค่านิยม ความไม่เคร่งเครียด และความต้องการที่จะแสดงออก ดังที่ ริงเนสส์ ( ) ต่อสุขภาพจิต การปรับตัว และการพัฒนาการด้านสุขภาพ เช่น ทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นที่ยอมรับจาก (Ringness. 1978, 271) ได้กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิต การปรับตัว และพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ เช่น ทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นที่ยอมรับจากคนอื่น มีความสัมพันธ์กับคนอื่นที่ดี และทำให้มีประสบการณ์ในการปะทะสังสรรค์ในสังคมด้วย

กรอนลันด์ (Gronlund. 1979, 232) ได้กล่าวว่า เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนจนสู่วัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์การเข้าสังคมย่อมกว้างขวางออกไปตามลำดับ หากทุกสิ่งทุกอย่างได้พัฒนาไปตามปกติ กล่าวคือ เมื่อวัยเข้าเรียนเด็กได้มีโอกาสความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อน เด็กจะได้รับรู้บทบาทของตนว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร เมื่อต้องการอยู่กับเพื่อน การที่เด็กอยู่ร่วมกับเพื่อนได้จะทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ มีความมั่นใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อเขาสามารถอยู่กับเพื่อนฝูงได้อย่างมีความสุข ย่อมมีความปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเพิ่มขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อคนทั่วไป ประสบการณ์ในการเข้าสังคมจะเพิ่มขึ้นทุกวัน เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ชีวิตในสังคมจะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ด้วยดี

จากข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของวัยรุ่นที่ได้กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า เด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวมาก นับแต่ด้านร่างกาย และจิตใจ เป็นวัยที่กำลังก้าวไปเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ดังนั้นวัยรุ่นจึงต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมากทั้งเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ นอกจากนี้สังคมของตนก็กว้างขวางขึ้นทำให้เพื่อนมีความสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาและเป็นที่ปรึกษาได้ดีที่สุดของตน

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (2549, หน้า 3-5) ตั้งอยู่เลขที่ 2068 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนในลักษณะสหศึกษารับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พุทธศักราช 2514 กำหนดให้มีคณะศึกษาศาสตร์และได้รับอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยรามคำแหงให้จัดตั้งโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงขึ้น เพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติการทางด้านศึกษาศาสตร์ และเป็นที่พักอบรมทางวิชาการแก่เยาวชน โดยสภามหาวิทยาลัยได้ออกข้อบังคับมหาวิทยาลัยว่าด้วย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงขึ้น โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรมย์ ณ นคร รักษาการคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ในขณะนั้นเป็นประธาน แต่เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินเพื่อก่อสร้างอาคารเรียน และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ไม่สามารถทำได้ทันในปี 2515 ประกอบกับที่ตั้งมหาวิทยาลัยไม่แน่นอน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงเริ่มรับนักเรียนได้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2516 เป็นต้นมา ปัจจุบันปีการศึกษา 2552 รองศาสตราจารย์ ดร. สุรเดช ตำราญจิตร ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปรีดี สุขธิษย์ม ดำรงตำแหน่งรองคณบดีและผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง บริหารงานด้านการศึกษาตามนโยบายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามกรอบนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

1. มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
2. มีความซื่อสัตย์ สุจริต และกตัญญู
3. มีความเกรงใจต่อผู้อื่น เมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่อส่วนรวมและรู้จักสามัคคี
4. มีความประหยัด
5. ปฏิบัติตามกรอบประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของไทย และไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดและของมีนเมา

เป้าหมายของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องนโยบายของคณะศึกษาศาสตร์ในฐานะ

ห้องปฏิบัติการวิชาชีพครู

1. นักศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์ที่ดีจากการฝึกปฏิบัติงานกับสภาพจริง และสามารถนำไปเป็นแบบอย่าง และแนวทางในการพัฒนาเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถเพื่อการประกอบอาชีพต่อไป
2. มีผลงานการศึกษาค้นคว้า ทดลอง และวิจัย เพื่อนำไปพัฒนาการเรียนการสอน และการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนเผยแพร่เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป
3. เพื่อให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายสามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อในสถาบันอื่น ๆ ได้
4. เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงและความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพ
5. ผู้เรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นเยาวชนและพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ประภาศรี สุฉันทบุตร (2522) ศึกษาเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในทัศนะของนักเรียนพบว่า

1. สภาพแวดล้อมในห้องเรียน นักศึกษามีความสัมพันธ์อันดีกับอาจารย์ผู้สอนมีแข่งขันในทางการเรียน
2. สภาพแวดล้อมในกลุ่มเพื่อน ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนนักศึกษาด้วยกันมีน้อย
3. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหาร ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา น้อย นักศึกษาได้รับความสะดวกในการจัดกิจกรรมเพื่อบริการในชุมชนน้อย และได้รับคำแนะนำในการศึกษา เลือกวิชาเรียนจากมหาวิทยาลัยน้อย
4. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ห้องเรียนอบอ้าว แออัดมาก มีเสียงรบกวนจากข้างนอกเข้ามาในห้องเรียนเสมอ จำนวนนักศึกษาที่มีมากเกินไปมีส่วนทำให้การเรียนของนักศึกษาไม่บรรลุผลตามที่ต้องการ สำหรับบริการด้านห้องสมุดจัดได้ดี และใช้ได้สะดวก มีหนังสือพอเพียงที่ต้องการศึกษาค้นคว้า

ฉวี กาหยี (2542) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพความสามารถในการปรับตัวในโรงเรียน ของนักเรียนที่มาตาครอบครัวชั้นกลางและชั้นต่ำ โดยศึกษานักเรียนชายและหญิง อายุ 12-16 ปี ในโรงเรียนสหศึกษา 2 แห่ง จำนวน 200 คน ชาย 100 คน หญิง 100 คน ใช้แบบทดสอบ Sociometric test, The High School Personality Questionnaire From A (H S P Q) และ Mooney Problem Check List ผลปรากฏว่า

(1) นักเรียนวัยรุ่นทั้งชายและหญิงจากครอบครัวชั้นกลางและชั้นต่ำ มีความสามารถในการปรับตัวต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือนักเรียนจากครอบครัวชั้นกลางได้รับเลือกจากเพื่อนในห้องเรียนมากกว่านักเรียนจากครอบครัวชั้นต่ำ สำหรับความแตกต่างด้านบุคลิกภาพนั้นก็มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามระดับชนชั้นของครอบครัว คือวัยรุ่นชายจากครอบครัวชั้นกลางมีบุคลิกภาพที่เป็นตัวของตัวเอง รุกราน และก้าวร้าวมากกว่าวัยรุ่นจากครอบครัวชั้นต่ำ ส่วนวัยรุ่นหญิงจากครอบครัวชั้นกลางมีบุคลิกภาพด้านสนุกสนาน ร่าเริงในระดับสูงกว่าวัยรุ่นจากครอบครัวชั้นต่ำซึ่งมีบุคลิกภาพเงียบขรึม เศร้า ไม่ค่อยพูด และมีการระมัดระวังตัวอยู่ตลอดเวลา

(2) สำหรับการเปรียบเทียบระหว่างประเทศ ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องความสามารถในการปรับตัว แต่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องของบุคลิกภาพ

คือหญิงมีความสามารถในการสังคม เป็นคนใจอ่อนลึอารมณ์อ่อนไหวมากกว่าเพศชาย แต่ชายมีความมั่นคงทางอารมณ์ เป็นตัวของตัวเอง รุกราน และก้าวร้าว มากกว่าหญิง

ดวงเดือน ไชยคำ (2543) ได้ศึกษาบุคลิกลักษณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียน 4 แห่ง ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นโรงเรียนรัฐบาล 2 แห่ง และโรงเรียนราษฎร์ 2 แห่ง จำนวน 160 คน ชาย 109 คน หญิง 51 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบทดสอบสังคมมิติ และแบบทดสอบที่คัดแปลงมาจาก The Qmnibus Personality Inventory ผลปรากฏว่า

- (1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุด และไม่มีเพื่อน มีบุคลิกลักษณะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
- (2) นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุด และนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพื่อนมากที่สุด มีบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือนักเรียนชายที่มีเพื่อนมากที่สุด แสดงลักษณะความชอบซับซ้อน เป็นตัวของตัวเอง มีแนวโน้มที่จะไม่เชื่อศาสนา ชอบแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด มากกว่านักเรียนหญิงที่มีเพื่อนมากที่สุด และยังแสดงลักษณะความเป็นชายสูงอีกด้วย
- (3) นักเรียนหญิงมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อนและนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีเพื่อน มีบุคลิกลักษณะบางด้าน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือนักเรียนหญิงที่ไม่มีเพื่อนแสดงลักษณะบุรณาภาพในตัวเอง มีระดับความกังวลใจต่ำ และชอบช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่า นักเรียนชายที่ไม่มีเพื่อน แต่นักเรียนชายที่ไม่มีเพื่อน แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดมากกว่า นักเรียนหญิงที่มีเพื่อน
- (4) นักเรียนหญิง ที่มีเพื่อนมากที่สุดและนักเรียนหญิงที่ไม่มีเพื่อน มีบุคลิกลักษณะบางด้านที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือนักเรียนหญิงที่ไม่มีเพื่อน แสดงลักษณะที่เป็นตัวของตัวเอง และมีแนวโน้มที่จะไม่เชื่อศสนามากกว่า นักเรียนที่มีเพื่อนมากที่สุด
- (5) นักเรียนชายที่มีเพื่อนมากที่สุดและนักเรียนชายที่ไม่มีเพื่อน มีบุคลิกลักษณะบางด้าน ที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือนักเรียนชายที่มีเพื่อนมากที่สุด แสดงลักษณะที่มีแนวโน้มทางทฤษฎี และชอบช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่านักเรียนชายที่ไม่มีเพื่อน

ปรีชา ธรรมา และถาวร เกิดเกียรติพงศ์ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนวัยรุ่นนแลของจะครูในเรื่องพฤติกรรมที่ขัดกับสังคม โดยใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบไปด้วยสถานการณัต่าง ๆ ให้กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดพระนครในปีการศึกษา 2512 จำนวน 992 คน และครู 813 คน ผลวิจัยมีดังนี้คือ

1. ครูที่ทำการสอนมาแล้วในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน (ไม่นับกลุ่มที่ทำการสอนมาแล้วนานกว่า 30 ปี) มีความคิดเห็นไม่ต่างกับในเรื่องพฤติกรรมที่ขัดกับสังคม แต่ถ้าเปรียบเทียบครูดังกล่าวแล้วแต่ละกลุ่ม กับครูที่ทำการสอนมาแล้วนานกว่า 30 ปี พบว่ามีความเห็นเป็นอิสระจากกัน โดยเฉพาะเหตุการณ์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน

2. ไม่พบความแตกต่างในความเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมตอบสนองที่ขัดกับสังคม ไม่ว่าจะเปรียบเทียบตามอายุ เพศ หรือประเภทของโรงเรียน

จูไร ชุมรุม (2546) ศึกษาสภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร อันได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ปฏิสัมพันธ์ในด้านการคบเพื่อน การใช้เวลาว่างในกลุ่มเพื่อน การปรับตัว ความประทับใจในกลุ่มเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง

สมชาย สำเนียงงาม (2546) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยตามการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 6 ในด้านครูผู้สอน ด้านเพื่อนนักเรียน ด้านหนังสือเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านการประเมินผล และด้านสภาพแวดล้อม ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2541 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 6 จำนวน 480 คน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนำมาวิเคราะห์ โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ผลวิจัยพบว่า

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮอฟแมน และสมิท (Hoffman and Smith, 1967, PP. 273-291) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหา ผลของการศึกษาพบว่า กลุ่มซึ่งมีสมาชิกที่มีบุคลิกภาพคล้ายคลึงกันให้ความร่วมมือในเรื่องการสร้างสัมพันธภาพส่วนบุคคลมากกว่ากลุ่มซึ่งมีสมาชิกที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน ส่วนพฤติกรรมอย่างอื่นแม้จะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการรวมตัวกันของแต่ละบุคคลในกลุ่มนั้นเกิดขึ้นจากการที่แต่ละคนมีบุคลิกภาพบางสิ่งบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน และองค์ประกอบทางภูมิปัญญาเดิมมีส่วนอยู่บ้างในการที่จะให้บุคคลเลือกเข้ากลุ่มกัน

วินส์ตัน (Winston, 1974, PP 3412-3413) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในปัญหาเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมกับความเป็นห่วงกังวลต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่าความตระหนักในปัญหากับความห่วงกังวลของนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญสรุปได้ว่า นักเรียนที่แสดงตนว่ามีความเป็นห่วงกังวลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่จำเป็นต้องมีความเข้าใจปัญหาสิ่งแวดล้อม

เพค (Peck, 1976, PP.4233 A) ได้เปรียบเทียบการสอนวิชาสิ่งแวดล้อม 3 ลักษณะ คือ สอนในห้องเรียน สอนนอกห้องเรียน และสอนทั้งในห้องเรียนและสอนนอกห้องเรียน ประกอบกัน ว่ามีความแตกต่างกันในเรื่องของความรู้ และเจตคติอย่างไร โดยกำหนดทดสอบก่อนและหลังเรียน พบว่า กลุ่มที่เรียนนอกห้องเรียน ได้คะแนนการสอบครั้งหลังมากกว่ากลุ่มอื่น กลุ่มที่เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้คะแนนเพิ่มขึ้น แต่ไม่มากเท่ากลุ่มที่เรียนนอกห้องเรียน

ชวาบ (Schwaab, 1976: 7735 A-7738 A) ได้ศึกษาวิธีสอนเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาแบบต่าง ๆ ที่ใช้สอนในวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยศึกษาจากครูและนักเรียนของมหาวิทยาลัยในรัฐอิลลินอยส์ พบว่า ครูมีความเห็นว่าวิธีการสอนที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้ปฏิบัติจริง เป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมมากกว่าวิธีการสอนที่นักเรียนไม่ได้ร่วมปฏิบัติ แต่ครูมักใช้วิธีการสอนที่ได้ผลน้อย วิธีการสอนแบบพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เกม สถานการณ์จำลอง ครูมีความเห็นว่า ได้ผลดีแต่ครูไม่ค่อยใช้สอนกัน นักวิชาการมีความเห็นว่าควรให้ความรู้แก่ครูในเรื่องเหล่านี้

โอลก (Oloke, 1982, PP. 4386-A) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และทัศนคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนมัธยมศึกษาในไนจีเรีย ระหว่างนักเรียนที่เรียน 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุมใช้การสอนตามหลักสูตรของรัฐ ส่วนกลุ่มทดลองใช้วิธีการประยุกต์การสอนโดยใช้การเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลจากการศึกษาของโอลก สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุม

ฟอล์ค และ บอลลิง จอห์น (Falk, John and Balling, John. 1982, PP 22-28) วิจัยเรื่อง สภาพแวดล้อมในการศึกษาค้นคว้านอกสถานที่ที่มีผลต่อการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยการทดลองกับนักเรียน จำนวน 96 คน ที่เรียนรู้ในระดับ 3 และ ระดับ 5 ด้วยการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งไปศึกษาสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงทั้งวัน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งได้รับการสอนนอกห้องเรียนทุกวัน เรียนในระหว่างชั่วโมงที่เรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้ศึกษาค้นคว้านอกสถานที่ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงกว่า ส่วนการวัดด้วยการสังเกตพบว่า พฤติกรรมต่าง ๆ จะเปลี่ยนไปตามอายุ และสภาพแวดล้อมจากแบบจำลองที่จัดทำขึ้นนั้นชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของการเรียนรู้ และพฤติกรรมมีผลต่อขีดขั้นของการพัฒนาการและความแปลกใหม่ของสิ่งแวดล้อม

ดอร์เรียน (Dorian, 1992: PP. 459-A) ได้ศึกษาเรื่อง หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษาการรับรู้และการสอนของครู ในเมืองเฮอ-ฟอร์ดเชียร์ เบริกเชียร์ และเอวอนในสหราชอาณาจักร จุดมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อ ต้องการทราบขอบเขตของเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดว่าสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาเด็ก ๆ ให้เกิดความตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหา อย่างไรก็ตามครูส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นสิ่งที่ยากในการนำไปใช้ให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติจริงที่โรงเรียน เพราะปฏิบัตินั้นมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางจริยธรรม

ลาสเชียร์ (Lasheir, 1993, PP. 1768) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา การนำไปใช้และผลสำเร็จ การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อออกแบบการพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และยกระดับความรู้ความสามารถในการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา 4 ด้าน คือ การประเมินความต้องการครู การมีส่วนร่วมในการวางแผนการประชุม

อบรมเชิงปฏิบัติการ 2 สัปดาห์ และการติดตามการประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน หลังจากสำเร็จสิ้นการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู ประถมศึกษา จำนวน 25 คน จากรัฐไอโอวาแคนซัส เนบราสกา ทำการร่วมศึกษาที่ เมืองลอเรนซ์ แคนซัส เมื่อเดือนเมษายน ปี 1914 โดยอภิปรายปัญหาด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาใน 5 ประเด็น ดังนี้

1. การให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น
2. การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการตัดสินใจ
3. การบูรณาการสิ่งแวดล้อมในหลักสูตร
4. บทบาทนักวิชาการ และผู้บริหารในด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา
5. การสร้างข่างานนักวิชาการสิ่งแวดล้อมศึกษา

จากงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด จะพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม สังคมกลุ่มเพื่อนจะเป็นไปในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มิได้มีการ ศึกษาถึงกลุ่มเพื่อนของนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษาโดยตรงว่ามีลักษณะใด การวิจัย ครั้งนี้จึงได้มุ่งศึกษาสภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนักเรียน โดยเฉพาะ โรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยเน้นด้านการคบเพื่อน การใช้เวลาว่าง กิจกรรมสังคม การปรับตัวและความประทับใจในกลุ่มเพื่อน ดังรายละเอียดของวิธีการที่จะนำเสนอต่อไป